

Sonkajärven Yhtenäiskoulun ja lukion oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma 2022

1. Opiskeluhuollon tarkoitus ja tavoitteet
2. Opiskeluhuoltoa ja opiskeluhuoltosuunnitelmaa ohjaavat säädökset
3. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut
- 4. Yhteisöllinen opiskeluhuolto**
 - 4.1 Toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi
 - 4.2 Toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
 - 4.3 Toimenpiteet opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi.
 - 4.4 Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toimintatavat ja yhteistyötahot
 - 4.5 Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
 - 4.6 Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
 - 4.7 Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen
 - 4.8 Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
 - 4.9 Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
- 5. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen**
 - 5.1 Kuraattori- ja psykologipalvelut
 - 5.2 Opiskeluterveydenhuolto
 - 5.3 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

5.4 Opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

5.5 Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys

5.6 Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

5.7 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

5.8 Muut yhteistyötahot opiskelijan yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi

5.8.1 Huoltajat

5.8.2 Etsivä nuorisotyö

i. Sosiaalitoimi ja lastensuojelu

1. Opiskeluhuollon tarkoitus ja tavoitteet

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja arviointi

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma on soveltuvin osin yhtenevä Sonkajärven yhtenäiskoulun kanssa. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa sekä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Opiskeluhoito on toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhuollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki (1287/2013)).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma.

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko opiskeluyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä moniammatillista yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Lähtökohtana on ennaltaehkäisevä opiskeluhoitotyö, joka huolehtii psyykkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta sekä koulun kriisityöstä. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen on jatkuvaa, ja sitä arvioidaan määräajoin.

2. Opiskeluhoiltoa ja opiskeluhoiltosuunnitelmaa ohjaavat säädökset

Opiskeluhoiltoa ohjaavat seuraavat lait ja säädökset:

- Lukiolaki (714/2018) ja lukion opetussuunnitelman perusteet.
- Oppilas- ja opiskeluhoiltolaki (1287/2013) ja laki oppilas- ja opiskelijahuiltolain muuttamisesta (886/2017).
- Terveydenhoiltolaki (1326/2010).
- Lastensuojelulaki (417/2007).

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräykset opiskeluhoiltosuunnitelman laatimisesta (Oppilas- ja opiskeluhoiltolaki (1287/2013)) sekä määräykset.

3. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoiltopalvelut

opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

Sonkajärven lukiossa opiskelijamäärä on vakiiintunut n. 40 opiskelijaan. Opiskeluhoillon järjestää Ylä-Savon Sote, ja sitä täydennetään kunnallisilla palveluilla. Opiskelijoiden käytettävissä on Sonkajärven Yhtenäiskoulun kanssa yhteinen **oppilas – ja opiskeluhoiltoryhmä**, johon kuuluvat kuraattori, koulupsykologi sekä koulupsyykkari. Lisäksi tukea on mahdollista saada yhtenäiskoulun koulutsempari – ja etsivän nuorisotyöntekijältä

Oppilas- ja opiskeluhoiltolain mukaisesti kuraattori- ja psykologipalvelut on mitoitettu ja järjestetty siten, että opiskelija pääsee tarvittaessa keskustelemaan henkilökohtaisessa tapaamisessa joko kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä tai kiireellisessä asiassa samana tai seuraavana päivänä. Asian kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi yhdessä opiskelijan kanssa esimerkiksi vastaanottoajan puitteissa tai puhelimitse. Oppilas – ja opiskeluhoiltossa on tarjolla aikaa myös kiireettömään palveluun. Palveluun voi ohjautua omasta aloitteesta tai huoltajan tai koulun henkilökunnan ojauksella.

Oppilashuillon ohjausryhmä koordinoi yhteistyötä opiskeluhoillon ja eriyksilöiden välillä sekä kehittää opiskeluhoillon toimintamalleja.

Opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen

Opiskeluterveydenhoillon palvelut järjestetään terveydenhoiltolain ja asetuksen 338/2011 mukaisesti. Opiskelija pääsee määrääkaiisiin ja tarpeen mukaiisiin terveystarkastuksiin terveydenhoitajalle ja lääkäriille sekä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle

Oppilashuiltohenkilöstö sekä koulun koko henkilökunta arvioivat yhtenäiskoulun lukion oppilas- ja opiskeluhoillon toteutumista säännöllisesti mm. valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulosten, opiskelijakyselyiden sekä henkilökunnan kanssa käytävien keskustelujen perusteella. Yksilökohtaista opiskeluhoillon tarvetta arvioidaan jatkuvasti mm. opiskelumenestyksen, erityisen tuen tarpeen ja

mahdollisen muun huolen perusteella. Ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden poissaoloja ja opintojen etenemistä. Oppilashuollon arvioinnista ja koordinoinnista vastaa Sonkajärven kunnan oppilas – ja opiskeluhuollon ohjausryhmä. Oppilas- ja opiskeluhuollon käytänteistä tiedotetaan lukuvuositedotteissa, wilmassa, koulujen nettisivuilla sekä muussa ajankohtaisessa tiedottamisessa.

Oppilashuollon ohjausryhmä koordinoi yhteistyötä opiskeluhuollon ja eri yksilöiden välillä sekä kehittää opiskeluhuollon toimintamalleja.

Opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedottaminen

Opiskeluhuollon tavoitteista, toimijoista ja vastuunjaosta tiedotetaan lukuvuositedotteessa ja opinto-oppaassa. Lisäksi tiedotetaan ajankohtaisista asioista wilman välityksellä. Oppilas- ja opiskeluhuollon vuosikellossa esitetään vuosittain toistuvat toiminnot (Liite 2). Ensisijaisesti kukin toimija tiedottaa omasta alastaan ja rehtori vastaa kokonaisuudesta.

Sonkajärven lukion oppilashuollon organisaatio on kuvattu liitteessä 1.

4. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

4.1. Toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä

Yhteisöllisyyttä edistetään mm. seuraavalaisella toimintakulttuurilla ja toimenpiteillä:

- myönteinen ja kannustava opiskeluilmapiiri
- ryhmäytyminen opintojen alkuvaiheessa
- luokan- ja ryhmänohjaajien aktiivinen toiminta koko opintojen ajan
- koulujen ja koulukeskuksen yhteiset tilaisuudet, kuten juhlat ja liikuntatapahtumat
- opiskeluhuollon toimijoiden osallistuminen tapahtumapäiviin
- kouluun tutustumiset nivelvaiheissa ja aloittaville opiskelijoille
- opiskelijakuntatoiminnan tukeminen
- palautteen kerääminen säännöllisesti opiskelijoilta ja huoltajilta
- hankkeet ja projektit
- henkilökunnan koulutukset ja yhteisten toimintatapojen määrittely

Yhteydenpito oppilas- ja opiskelijakunnan hallituksen ja opettajakunnan välillä on jatkuvaa ja joustavaa. Tavoitteena kaikessa toiminnassa on hyvän opiskelu- ja työskentelyilmapiirin luominen.

4.2 Toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

Turvallisuusasioissa toimenpidevastuu kuuluu yhtenäiskoulun toiselle apulaisrehtorille. Yhtenäiskoulun kehittämissuunnitelma suunnittelee ja kehittää turvallisuustoimia lukuvuosittain. Arviointia ohjaa ja arviointitietoa kerää kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Lukuvuoden alussa opiskelijoille ja henkilökunnalle järjestetään turvallisuuskävely, ja poistumisharjoitukset toteutetaan säännönmukaisesti.

Yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden (tekninen- ja siivoustoimi, työsuojelu, henkilöstötoimi ja kunnan valmiusjohto) kanssa koordinoidaan koulun turvallisuustyö kunnan koko turvallisuustyöhön.

Asianmukaiset ja lakisääteiset riskienarvioinnit ja terveydellisten olojen tarkastukset toteutetaan säännönmukaisesti ja niissä ilmenevät epäkohdat korjataan. Ilmenevistä puutteista ja riskeistä on jokainen velvollinen ilmoittamaan ao. vastuutaholle. Laajempi oppilaitoksen turvallisuuden ja hyvinvoinnin selvitys toteutetaan muutaman vuoden välein viranomaisyhteistyönä, johon kuuluvat terveystarkastaja, työterveyden edustajat, opiskeluhuollon toimijat sekä opiskelijaedustajat. Esteettömyys ja saavutettavuus huomioidaan tilojen suunnittelussa ja käytössä. Tarvittaessa konsultoidaan erityissairaanhoidon palveluita.

Toimenpiteitä oppilaiden ja opiskelijoiden terveyden edistämiseksi ovat mm.

- riittävä ja laadukas kouluterveydenhuolto
- opiskelija- huoltaja- ja kouluterveyskyselyiden palautteiden huomioiminen
- opiskeluhuollon toimijoiden toteuttamat oppitunnit
- kouluruokailu
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

Tapaturmia ehkäistään riskien arvioinnilla ja oikea-aikaisilla korjaustoimenpiteillä ja huoltotoimilla. Yhteistyö teknisen toimialueen toimijoiden kanssa ennakoidaan mahdolliset vaaratilanteet. Koulu järjestysäännöillä edistetään kouluympäristön fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta. opetuksen ja tilaisuuksien ennakkosuunnittelulla ja riskiarvioinneilla. Koulun ulkopuolisesta toiminnasta tehdään aina suunnitelma ja päätös. Henkilökunnan ja opiskelijoiden ensiaputaitoja kehitetään ja ylläpidetään opetuksessa ja koulutuksilla.

4.3 Yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi

Opiskelijoiden osallisuutta vahvistetaan kannustamalla ja ohjaamalla heitä opiskelijakunnan ja nuorisovaltuuston toiminnassa. Nuorisovaltuuston jäsenellä on osallistumisoikeus sivistyslautakunnan kokouksiin Opiskelijoita kuullaan tapahtumien ja opetuksen järjestämisen suunnittelussa. Opiskelijakyselyillä kootaan palautetta, ja heitä rohkaistaan yksilölliseen kanssakäymiseen opettajien ja rehtorin kanssa.

Yhteistyötä huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi vahvistetaan aktiivisella ja vuorovaiikutteisella tiedottamisella virallisten tiedotuskanavien lisäksi somea hyödyntäen. Vanhempainiltojen lisäksi järjestetään tarvittaessa pienimuotoisempia palavereja toiminnan suunnitteluun ja opiskelijoiden opetuksen järjestämiseen liittyen. Huoltajapalautteiden avulla osallistetaan oppilaitoskohtaisen

opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt.

Vastuu yhteistyöstä kuuluu kullekin opettajalle oman alueensa osalta, ja ensisijaisesti ryhmänohjaaja vastaa muusta yleisestä yhteistyöstä.

4.4. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kokoonpano, toimintatavat ja yhteistyötahot

Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kokoonpanoon kuuluvat apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, erityisopettaja, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, opiskelijoiden edustaja ja opettajien edustajat. Ryhmään voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita ja/tai hoitajien edustajia. Yhteistyötä tehdään mm. Ylä-Savon Soten, seurakunnan ja kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään kerran jaksossa ja tekee joka vuosi toimintasuunnitelman, jossa kuvataan ryhmän käytännön toimet. Ryhmää johtaa apulaisrehtori.

Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä edistää opiskelijoiden hyvinvointia seuraavilla toimintatavoilla:

- hyvinvointiasioiden käsittely opettajankokouksissa
- kouluterveyskyselyjen ja muiden kyselyjen ja tarkastusten käsittely ja jatkotoimien suunnittelu
- opettajien kanssa tehtävä yhteistyö (esimerkiksi terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö)
- opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö (esimerkiksi terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö)
- teemapäivät
- opiskeluhoitoryhmän jäsenten vierailut ensimmäisen vuoden opiskelijoiden oppitunneilla - opiskeluhoitopalveluiden esittely vanhempainilloissa ja opettajien kokouksissa

Oppilashuollon henkilöstö

Kuraattori

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä ja kuraattorin tehtävät liittyvät yksittäisen oppilaan tukemiseen, kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja oppilashuollon yhteistyöhön.

Yksilöön kohdistuva työ:

- oppilaiden yksilöllinen tukeminen
- tuen ja ohjauksen tarjoaminen oppilaille koulunkäyntiin, vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä tilanteissa
- perheiden tukeminen kasvatustehtävässä sekä erilaisissa ongelmatilanteissa
- oppilaiden tukeminen koulunkäynnin nivelvaiheissa
- oppilaan ja perheen ohjaaminen koulun ulkopuolisen tuen piiriin

- osallistuminen yksilöllisiin monialaisiin asiantuntijaryhmiin
- kirjallinen työ, kuten asiakastyön kirjaaminen asiakaskertomukseen sekä lausuntojen ja yhteenvetojen laatiminen

Kouluyhteisöön liittyvä työ:

- koulu- tai oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen, kehittämiseen ja seuraamiseen osallistuminen
- oppilashuollon toimintamallien kehittämiseen osallistuminen
- ryhmien ja luokkien kanssa työskentely
- koulun kriisityöhön osallistuminen.

Yhteistyöhön ja kehittämiseen liittyvä työ:

- monialaisen oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuminen
- osallistuminen koulujen hyvinvointiryhmien (tukioppilaat) työskentelyyn
- koulun henkilöstön konsultaatio
- kodin ja koulun yhteistyö
- monialainen ja hallintokuntien rajat ylittävä yhteistyö sekä verkostomaisen toimintatavan edistäminen lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa
- oppilashuolto- ja kuraattorityön kehittämiseen sekä muuhun kehittämistoimintaan osallistuminen.

Kuraattori toimii yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa, oppilasryhmien, opettajien, oppilashuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten kuten lastensuojelun työntekijöiden kanssa.

Kuraattorin asiakastyötä säätelevät oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä perusopetuslaki, lastensuojelulaki ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Koulukuraattori noudattaa työssään sosiaalityön ammattieettisiä periaatteita

Koulupsyykkari

Koulupsyykkarin työ kouluilla on varhaista puuttumista, ehkäisevää ja korjaavaa tukea lasten ja nuorten mielenterveyteenliittyvissä asioissa. Työn tärkeimpiä tavoitteita on lasten ja nuorten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, kokonaisvaltainen apu oireilevalle lapselle ja perheelle, lasten ja nuorten kuuluksi tuleminen, lasten ja nuorten näkökulmien esilletuominen sekä puolesta puhuminen. Oppilashuoltotyön kehittäminen yhdessä muiden ammattiryhmien kanssa.

Yhteisöllinen ja yksilökohtainen työ

Koulupsyykkariin vastaanotolle ohjaavat koululla työskentelevät eri ammattiryhmät, sosiaalitoimi, vanhemmat, nuori tai lapsi itse. Vastaanotolle voi tulla aina, kun jostakin asiasta nousee huoli.

Yleisimpiä syitä yhteydenottoon on käyttäytymisen liittyvät ongelmat, pelko- ja ahdistusoireet, kiusaaminen, uniongelmat, masentuneisuus, stressi, itsetunto asiat, syömiseen liittyvät ongelmat,

pelaaminen, päihdeongelmaepäilyt, itsetuhoiset ajatukset ja teot ja perheen kriisit (avioerot, menetykset, onnettomuudet)

Yksilötapaamiset toteutetaan yhdestä viiteen kertaan ja sen jälkeen arvioidaan uudestaan tilanne. Menetelmiä ovat yksilökeskustelut, erilaiset harjoitukset, ryhmätoiminta, sopimukset ja sairaanhoitajan tekemät testit, joilla kartoitetaan psyykkistä vointia.

Yksilötapaamiseen tuleminen lapselle ja nuorelle on vapaaehtoinen. Päällekkäisyyksien välttämiseksi sovitaan työnjako kuraattorin ja psykologin kanssa.

Tapaamisissa kartoitetaan sekä oppilaan että huoltajan, opettajan, eri ammattiryhmien näkökulma jossa pystytään arvioimaan huolentaso. Myöhemmin arvioitavaksi tulee se, tarvitaanko mitä jatkotoimenpiteitä oppilaan tueksi.

Ennen yksilötapaamista koulupsygykkari saattaa käydä oppilaan luokassa seuraamassa hänen työskentelyä, huomioimassa ja arvioimassa käyttäytymistä ja psyykkistä vointia ryhmätilanteissa. Tarpeen mukaan myös kotikäyntejä.

Koulupsygykkari osallistuvat myös kouluilla tapahtuviin teemaviikkoihin sekä järjestävät tarvittaessa ryhmätoimintaa.

Jos koulupsygykkarin yksilötapaamiset ei riitä ratkaisemaan oppilaan tilannetta tai huoli huomataan vakavimmaksi, otetaan yhteyttä perheneuvolaan, lastensuojeluun, koululääkäriin, lasten ja nuortenpsykiatrian poliklinikalle.

Osallisuus on merkittävää asia koulupsygykkarin työssä. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että lapsi ja nuori voi olla mukana määrittelemässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Koulupsygykkari pyrkii hyödyntämään oppilaan omia tuntemuksia ja kokemuksia. Myös tilanteiden arviointeja pyydetään oppilaan lisäksi vanhemmilta, opettajilta ja oppilashuoltoryhmältä. Oppilasta rohkaistaan uskomaan ja tuomaan julki omia tuntemuksia tukemalla heitä ja heidän lähiympäristön selviytymään arjen haasteista pohtimalla yhdessä keinoja ja tukimuotoja.

4.5. Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

Terveysneuvonta on olennainen osa terveydenhoitajan ja koululääkäriin tekemää terveystarkastusta, jonka kautta saadaan kokonaiskäsitys opiskelijan terveydestä ja hyvinvoinnista. Terveysneuvonnan avulla opiskelijaa ohjataan tekemään terveyttä edistäviä valintoja. Terveystiedon opetus antaa valmiuksia ylläpitää ja edistää opiskelijan omaa terveyttä. Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen moniammatillinen yhteistyö ilmenee esimerkiksi oppituntivierailuiden kautta. Kouluterveydenhoitajat voivat osallistua muun muassa seksuaaliterveyden opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Terveystiedon opettaja voi myös konsultoida terveydenhoitajaa ja koululääkäriä uusimmista tiedoista.

4.6 Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Luokan- ja ryhmänohjaajat ovat velvollisia seuraamaan oppilaiden poissaoloja. Rehtori seuraa poissaoloja vuositasolla. Ylä- Savon soten seudullisen linjauksen mukaisia poissaolojen hälytysrajoja käytetään arviotaessa toimenpiteiden tarvetta. Rajojen ylittyessä ensisijainen toimenpide on yhteydenotto huoltajiin ja sen jälkeen ohjaaminen tarvittavaan palveluun poissaolojen luonteen mukaisesti. (Esim. runsaat sairauspoissa-olot -> ohjaus terveydenhoitajalle).

Poissaoloja ehkäistään kaikilla ennakoivilla tukitoimilla sekä kouluviihtyvyyden ja turvallisen oppimisympäristön edistämällä.

Sonkajärven läsnäolomalli¹

Poissaoloihin puuttuminen²

Kouluhyvinvoinnin vahvistaminen³

Koulu yhteisö edistää päihteettömyyttä järjestyssäännöillä ja tukitoimilla. Koulu aika ja sen tapahtumat ovat päihdeettömiä. Neuvontaa ja ohjausta tarjotaan heti, kun nuorella ilmenee päihdeiden käyttöä.

4.7. Päihdeiden käyttöön puuttuminen

Ehkäisevä päihdetyöntekijä

Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja työskentelee oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa

- Nuorten ehkäisevä päihdetyö toimii matalankynnyksen periaatteella kannustaen nuoria päihdeettömyyteen, vahvistaen nuorten itsetuntoa sekä vaalimaan omaa hyvinvointiaan ja tukemaan nuoria heidän oman kehitystasonsa mukaisesti. Nuorten ehkäisevä päihdetyö on keskustelua ja keinojen löytämistä, yhdessä pohtimista ja ratkaisujen oivaltamista.
- Työssä nuoret kohdataan pääasiallisesti ryhmissä, mutta nuorilla ja heidän huoltajillaan on myös mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun niin halutessaan. (Mikäli oppilas käyttää päihdeitä koulussa ja opettaja on yhteydessä huoltajiin, niin laittaa myös nuorten ehkäisevän päihdetyön ohjaajan yhteystiedot huoltajille.)
- Nuorten ehkäisevä päihdetyö pitää kouluilla teemaan liittyviä tunteja, on mukana vanhempainilloissa ja koulujen yhteisissä teemapäivissä.
- Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja toimii alueella Nuuska-agentti toiminnan ohjaajana. Lisätietoja tästä: http://www.ehyt.fi/fi/nuuska_agentti
- Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja toimii kaikissa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kunnissa alakoulujen ylempillä luokilla sekä yläkouluilla.

Ankkuri - nuorisotyöntekijä

Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Ankkuritoiminnan tavoitteena on rikosten ennaltaehkäisy, alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä

¹https://ylasavonedu.sharepoint.com/:f:/r/sites/Oppilas-jaopiskeluohuollontiimi/Jaetut_asiakirjat/General/Poissaoloihin_puuttuminen/Sonkajärven_Läsnäolo-malli?csf=1&web=1&e=719J73

²https://ylasavonedu.sharepoint.com/:w:/r/sites/Oppilas-jaopiskeluohuollontiimi/Jaetut_asiakirjat/General/Poissaoloihin_puuttuminen/Sonkajärven_Läsnäolo-malli/Poissaoloihin_puuttuminen_perusopetuksessa-portaikko.docx?d=w116273e181a7426d924cfe8f100bc485&csf=1&web=1&e=W7YZmc

³https://ylasavonedu.sharepoint.com/:w:/r/sites/Oppilas-jaopiskeluohuollontiimi/Jaetut_asiakirjat/General/Poissaoloihin_puuttuminen/Sonkajärven_Läsnäolo-malli/Kouluhyvinvoinnin_vahvistaminen/Materiaaleja_ ja_kirjallisuutta.docx?d=w6583eab5cfca4598ae37b7dfc5ace0d4&csf=1&web=1&e=j9fTAn

ennaltaehkäistä nuorten päihteidenkäyttäjäksi ajautuminen ja syrjäytyminen. Tehtävänä on tarjota nuorelle ja perheelle yksilöllistä ja kokonaisvaltaistatukea varhaisessa vaiheessa ja tarvittaessa ohjata hoidon, palveluiden jatkuen piiriin muille asiantuntijoille. Nuoren hyvinvointi koostuu moniulotteisista tekijöistä, joihin kuuluvat ystävät, perhe, koulu, ympäristö sekä nuori itse. Ankkurin ammattilaiset tukevat siis nuorta kokonaisvaltaisesti. Asiakkaaksi ankkuriin yleensä ohjaututaan poliisiin, sosiaalitoimen, koulun, muiden yhteistyötahojen tai vanhempien ohjaamina. Lisäksi Ankkuritoiminnassa vastataan alueellisten ilmiöiden tuomaan tarpeeseen eri toimenpiteillä.

Etsivä nuorisotyöntekijä

Etsivä nuorisotyöntekijä työskentelee yhteistyössä opetus- ja oppilashuoltohenkilökunnan kanssa. Kohderyhmänä ovat 16 – 29 vuotiaat nuoret

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Määräaikaiset terveystarkastukset

Koko ikäluokan kattavat vuosittaiset terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Luokilla 1., 5. ja 8. terveystarkastukset toteutetaan laajoina ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

- Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat terveydenhoitajan avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltä askarruttavista asioista.
- Lisäkäynneillä voidaan perehtyä selvittelyä vaativiin asioihin sekä seurata terveys- ja hyvinvointitilannetta, kasvua ja kehitystä tai perheen tilannetta terveystarkastusten välillä.

Terveystarkastuksiin osallistuminen on vapaaehtoista. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarvetta tulee aina selvittää, esimerkiksi olemalla yhteydessä oppilaan vanhempiin.

Jos yhteyttä vanhempiin ei saada ja huoli perheen hyvinvoinnista on herännyt, voi esimerkiksi kotikäynnin tekeminen olla toimiva tapa selvittää tilannetta.

Kouluterveydenhuolto on osa koulujen monialaista opiskeluhoitoa. Yhteistyötä tehdään opettajien, koulukuraattorien ja -psykologien kanssa sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhoitoon työssä. Kouluterveydenhuolto on myös mukana laatimassa ja päivittämässä koulun opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät terveydenhoitaja ja lääkäri.

(Kouluterveydenhuolto - Lapset, nuoret ja perheet - THL⁴)

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

Kouluterveydenhuollossa tapaturmien ehkäisemiseen tukeminen tehdään tarkastusten yhteydessä ja olemalla osana kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin monialaisessa yhteistyössä joka kolmas vuosi.

Ensiapua annamme tarvittaessa jos olemme paikalla.

Hoitoonohjaus tarpeen mukaan.

Yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Terveyden ja turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa noudatetaan asiaankuuluvaa toimintamallia. Yhteistyötahoina tarkastuksissa ovat opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, työsuojelu ja tekninen toimi sekä muut tarvittavat tahot. Koollekutsujana tarkastuksille toimii terveydenhuollon edustaja tai rehtori.

4.8. Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Sonkajärven yhtenäiskoulu ja Sonkajärven lukio kohtelevat kaikkia oppilaita, opiskelijoita ja henkilökuntaa yhdenvertaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

Pahoinpitely ja myös sanallinen henkinen väkivalta ovat rikoksia. Rikoslain 27 luvussa toisen solvaaminen tai herjaaminen on säädetty rangaistavaksi teoksi.

Kiusaamisen vastainen työ Sonkajärven Yhtenäiskoulussa⁵

1 Kiusaamisen, väkivallan ja seksuaalisen häirinnän määrittelyä

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas tai opiskelija joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden tai opiskelijoiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia.

⁴<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto>

⁵[https://ylasavonedu.sharepoint.com/:p:/r/sites/Oppilas-jaopiskeluhoollontiimi/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc={31C6788F-7257-4569-98FD-54AAA3976CEC}&file=Kiusaamisen vastainen työ Sonkajärvi.pptx&action=edit&mobileredirect=true&DefaultItemOpen=1&login_hint=Merja.Vaisanen-Raty%40ysedu.fi&ct=1661163628991&wdOrigin=OFFICECOM-WEB.MAIN.OTHER&cid=16f927a2-074f-4b0f-93b1-50d7e6bc648c](https://ylasavonedu.sharepoint.com/:p:/r/sites/Oppilas-jaopiskeluhoollontiimi/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc={31C6788F-7257-4569-98FD-54AAA3976CEC}&file=Kiusaamisen%20vastainen%20ty%C3%B6%20Sonkaj%C3%A4rvi.pptx&action=edit&mobileredirect=true&DefaultItemOpen=1&login_hint=Merja.Vaisanen-Raty%40ysedu.fi&ct=1661163628991&wdOrigin=OFFICECOM-WEB.MAIN.OTHER&cid=16f927a2-074f-4b0f-93b1-50d7e6bc648c)

Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yksittäiselle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä. Kiusaaminen voi olla

- sanallista (haukkuminen, pilkkaaminen, uhkailua, kiristäminen, sanomisten kommentointi, pilan teko, juorujen levittäminen)
- sosiaalista manipulointia (ilmeily, huokailu, ulkopuolelle jättäminen, toisen puhuttelun väistäminen)
- fyysistä väkivaltaa, toisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista (esim. lyöminen, potkiminen)
- netissä tapahtuvaa loukkaamista tai väärin tietojen levittämistä, ilkeiden tai uhkaavien viestien lähettämistä tai mitä tahansa toimintaa, joka vahingoittaa tai loukkaa toista. Kiusaaminen voi tapahtua sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa, Twitterissä tai IRCgalleriassa. Myös luvaton kuvaaminen on kiusaamista, ja kuvien jakaminen ilman ao. lupaa rikos.

Häirintä ja rasismi voidaan määritellä siten että se on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden loukkaamista. Häirinnällä luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytyminen on häirintää, kun sen tekijän olisi tavanomaista harkintaa käyttäen pitänyt tietää, että hänen käyttäytymisensä loukkaa toisen ihmisen arvoa ja luo esimerkiksi halventavan ilmapiirin. Kiusaaminen on kiusatulle subjektiivinen kokemus.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä mm. seksuaalisesti vihjailevina eleinä tai ilmeinä, epäasiallisina seksuaalisina puheina, kaksimielisinä vitseinä sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevinä huomautuksina, fyysisenä kosketteluna ja lähentelynä, epäasiallisina seksuaalisina sisältöinä median eri kanavissa, sukupuoliyhteyttä tai muuta seksuaalista kanssakäymistä koskevinä ehdotuksina tai vaatimuksina ja seksuaalirikoksina esim. raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu.

Henkilökuntaan kuuluvan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristöissä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Oppilaiden ja opiskelijoiden on käyttäydyttävä toisia kohtaan kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava niin, etteivät he toiminnallaan vaaranna muiden opiskelijoiden, henkilökunnan tai opiskeluympäristön turvallisuutta ja terveyttä.

Kiusaamisen vastainen työ Sonkajärven Yhtenäiskoulussa ja lukiossa

Lukio

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä käsitellään opiskelijoiden kanssa kerran lukuvuodessa ryhmänohjaajan tuokiossa ensimmäisen jakson aikana. Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi opiskelijoille annetaan tietoa kiusaamisesta, sen muodoista ja seurauksista. Opiskelijoille kerrotaan kiusaamiseen liittyvistä ryhmämekanismeista ja -rooleista: siitä, miten helposti opiskelijat tulevat menneeksi mukaan kiusaamisen ja edesauttaneeksi sen jatkumista, vaikka eivät lainkaan hyväksy kiusaamista.

Ryhmänohjaustuokiossa ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille tehdään hyvinvointikysely kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa kysely tehdään myös kolmannen vuoden opiskelijoille.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoilta kysytään terveystarkastuksessa kiusaamisesta, ja aihetta käsitellään terveystiedon oppitunneilla.

Saadessaan tietää kiusaamisesta opiskelijat tai vanhemmat ottavat yhteyttä ryhmänohjaajaan, rehtoriin tai opiskeluhuoltoryhmän edustajaan. Opettajat tuovat tiedon kiusaamisepäilystä ryhmänohjaajalle tai apulaisrehtorille.

3. Ongelmatilanteiden selvittäminen

väkivallan tai häirinnän kohteeksi tai tekijäksi osoittautunut oppilas ohjataan yksilöllisen opiskeluhuollon piiriin, jos tilanteen selvittämisessä mukana olleet henkilöt ja oppilas/huoltajat katsovat siihen olevan tarvetta. Jos ongelmallinen toiminta on laajemmin tiettyä ryhmää koskevaa, voivat opiskeluhuoltotyöntekijät ja/tai opettaja suunnitella ryhmäkohtaisen intervention. Ryhmässä olevien oppilaiden huoltajille ilmoitetaan tilanteesta.

Vakavissa väkivaltatilanteissa oppilas ja hänen huoltajansa ohjataan käymään terveydenhoitajalla tai lääkäriillä. Näissä tapauksissa otetaan yhteyttä myös Ankkuri-työntekijään (poliisiin). Ongelmatilanteissa voi olla tarpeen toimia yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Mikäli oppilas (alaikäinen) kertoo sinulle seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksesta:

1. Pyri suhtautumaan rauhallisesti, lasta hyväksyvästi ja asiallisesti.
2. Vältä vähättelyä, ylireagoitua ja tuomitsemista. Kysy mahdollisimman vähän.
3. Jos kysyt, käytä mahdollisimman neutraaleja ja avoimia kysymyksiä tarkentamaan lapsen/nuoren jo kertomaa asiaa, esimerkiksi, "mitä tarkoitat x:llä?".
4. Älä tuo itse keskusteluun uusia asioita. Kirjaa mahdollisuuksien mukaan tarkasti, mitä lapsi/nuori kertoo. Kirjaa myös esittämäsi kysymykset.
5. Käytä lapsen omia ilmaisuja, pitäydy tosiasioissa, älä tulkitse.
6. Älä keskustele lapsen kuullen epäilyyn liittyvistä asioista muiden aikuisten kanssa.
7. Tee välittömästi (saman päivän aikana) ilmoitus poliisille ja lastensuojeluun. Ilmoitusvelvollisuutta ei voi delegoida. Toimi poliisin antamien ohjeiden mukaisesti. Rikoslaki (39/1889) 20. luku.
8. Älä ole heti kotiin yhteydessä (tutkintalaki). Kotiin voi olla yhteydessä, kun saat luvan sosiaaliviranomaisilta/poliisilta.
9. Jää tarvittaessa odottamaan lapsen kanssa lastensuojelun päivystystä. He varmistavat lapsen turvallisuuden. Lapsen voi päästää kotiin ainoastaan em. viranomaisen luvalla.

Kaikissa tilanteissa lapsen kertomus tai muut epäilyn heräämiseen johtaneet havainnot, on kirjattava välittömästi ja mahdollisimman tarkasti. Myös työntekijän omat kysymykset ja kommentit pitää dokumentoida. Dokumentointiin käytetään käytössä olevaa lomakkeistoa ja Wilmaa.

Mikäli itse epäilet lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen tai pahoinpitelyn tapahtuneen, ole viipymättä yhteydessä poliisiin ja sosiaalipäivystykseen.

Lukio

Jokainen esiinnoussut kiusaamistapaus on tutkittava huolellisesti ja selvitys on aloitettava mahdollisimman nopeasti. Kaikkia osapuolia on kuultava. Opiskelijoilla tulee olla tieto, miten asia on

tullut selvitettäväksi. Prosessilla tavoitellaan positiivista muutosta ja väärinymmärrysten selvittämistä sekä haetaan ymmärrystä toisen kunnioittamisesta ja vuorovaikutuksesta.

1. Jos on kyse yksittäisestä tilanteesta, ryhmänohjaaja selvittää asian opiskelijoiden kanssa. Jos kiusaaminen tai häirintä on toistuvaa, RO tuo asian OHR:ään.
2. Kaksi henkilöä henkilöstöstä osallistuu käsittelyyn.
3. Tapauksesta kerätään tietoa haastatteleamalla ryhmänohjaajaa ja muita asiasta tietäviä opettajia.
4. Tapauksen käsittelijät tapaavat kunkin osapuolen yksilökeskusteluissa. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tässä yhteydessä sovitaan alaikäisten kanssa yhteydenotosta huoltajiin ja aikataulusta.
5. Eri osapuolten yhteinen keskustelu järjestetään vasta, kun tilanne on saatu laukeamaan.
6. Käsittelyn lopputuloksena on yhteinen sopiminen ja anteeksipyyntö/-antaminen, jos se on mahdollista. Voidaan tehdä kirjallinen sopimus.
7. Järjestetään seurantakeskustelut asianosaisten opiskelijoiden kanssa esim. kahden viikon päähän ja sovitaan jatko seurannasta.
8. Jos kiusaaminen tai häirintä ei lopu, otetaan käyttöön lukion rangaistuskeinot ja pyydetään tarvittaessa apua muilta viranomaisilta.
9. Selvittämiskeskustelut kirjataan muistioksi. Muistiot säilytetään koulun arkistossa.

Huoltajille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuutta kuulemiseen. Kaikille osapuolille tarjotaan myös tarvittaessa opiskeluhuollollista yksilötukea. Tarvittaessa työskennellään koko ryhmän kanssa tavoitteena kiusaamisongelman vakavuuden tiedostaminen ja kiusaamiseen liittyvien ryhmäroolien ja -normien muuttuminen. Tällöin asianosaisten opiskelijoiden nimiä ei tuoda esiin, vaan kiusaamista käsitellään yleisellä tasolla.

4.9. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

5.Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

5.1 Palvelut ja opiskeluhoollon laatiminen ja säilyttäminen

Yksilökohtainen opiskeluhoollto on vapaaehtoista. Opiskelijalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun tätä on pyydetty. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä. Arvion kiireellisyydestä tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhoollon ammattihenkilö (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri).

Yhteydenottopyynnön henkilökohtaisen keskustelun saamiseksi voi tehdä opiskelijan lisäksi myös tämän huoltaja tai muu henkilö, esim. opettaja. Jos yhteydenottoa ei tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, opiskelijalle ja tämän huoltajalle annetaan tieto yhteydenotosta.

Opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito järjestetään terveydenhoolltolain 51 §:n mukaisesti.

Monialainen asiantuntijaryhmä kutsutaan koolle tarpeen ja tilanteen mukaan. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön edustaja tai opiskeluhoollon edustaja, jolla huoli opiskelijan hyvinvoinnista herää. Koolle kutsuttavan ryhmän monialainen kokoonpano perustuu aina tapauskohtaiseen harkintaan sekä käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Asian käsittely yksittäisen nuoren tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuvat huoltajan ja opiskelijan suostumukseen. Tämä suostumus pyydetään asian tullessa vireille tai monialaisen asiantuntijaryhmän palaverin alussa. Opiskelijan ja huoltajan suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai nuoren läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Monialaisen asiantuntijaryhmän muistio kirjataan Opiskeluhoolltokertomukseen.

Opiskeluhoolltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä ja siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan tapauksen käsittely lain 20§ mukaisesti.

Alaikäinen opiskelija voi käyttää opiskeluhoollon palveluja ilman huoltajansa suostumusta. Opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti.

Alaikäinen opiskelija voi painavasta syystä kieltää huoltajansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoolltoasian käsittelyyn. Hän voi myös kieltää antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle

edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion alaikäisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri).

Yksittäisen opiskelijan opiskeluhoolltoa koskevia tietoja saa luovuttaa vain opiskeluhoollon toteuttamiseen osallistuville. Opettajalla ja rehtorilla on oikeus saada opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

5.2. Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä.

Opiskelijalle, joka opiskelee lukiossa tai toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä vuonna. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus järjestetään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi. (Valtioneuvoston asetus.)

Opiskeluterveydenhuolto huolehtii terveyden ja sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä opiskelijoille. Lisäksi sen tulee toimia opiskeluolosuhteiden parantamiseksi. Terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

1. oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein
2. opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määraaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti
3. perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien
4. opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.

Opiskeluterveydenhuollon toimintaperiaatteina ovat opiskelijalähtöisyys, varhainen puuttuminen ja monialainen yhteistyö.

5.3 Sonkajärven yhtenäiskoulun ja Sonkajärven lukion ohjauksellinen tukihenkilöstö Kasvatusohjaaja, koulutsemppari (koulunuorisotyöntekijä)

Koulutsempparin työ painottuu yläkouluikäisten nuorten yhteisöllisen hyvinvoinnin tukemiseen sekä läsnäoloon ja yksilön kohtaamiseen kouluarjen keskellä. Työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää.

Kouluohjaajan työ keskittyy yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseen, yksilön kasvun tukemiseen sekä elämäntaidon tukemiseen erityisesti päättövaiheen nuorten osalta.

Koulutsemppari osallistuu koulun leiri- ja retkitoimintaan sekä tukioppilastoimintaan ja pyydettyäessä

oppilaskunnan hallituksen työtä tukevaan toimintaan. Kouluohjaaja tekee luokkahenkeä ja koulun ilmapiiriä rakentavaa sekä kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä. Kouluohjaaja työskentelee oppilaan arjessa koulun ja vapaa-ajan rajapinnassa tukien oppilaiden hyvinvointia myös koulupäivän ulkopuolella.

Koulutsemppari tekee yhteistyötä kaikkien koulun aikuisten kanssa. Hän osallistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja palvelujen kehittämiseen myös kunnallisella tasolla, tekemällä yhteistyötä nuoriso- ja vapaa-ajan toimijoiden, sosiaalipalveluiden sekä poliisin Ankkuri-työryhmän kanssa. Yhteistyötahoja ovat myös valtakunnalliset nuorisjärjestöt sekä alueen yritykset.

työmuotoja ovat:

- läsnäolo arjessa
- ryhmäytymispäivät
- osallistuminen yhteisöllisyyden parantamiseen
- yhteistyö oppilashuollon henkilöstön kanssa
- hyvinvointiryhmä
- tavoitteelliset vertaisryhmät
- kerhotoiminta
- osallisuustyö
- nuorisotilayhteistyö
- leirit toiminta/ retkit toiminta (nuorisopalvelut)
- verkkonuorisotyö.

Koulupsykologi

Koulupsykologityön tavoitteena on koulu yhteisön ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen.

Yhteisöllisellä työllä tarkoitetaan erilaisia toimintoja, joilla pyritään edistämään koulu yhteisön hyvinvointia ja toimivuutta erilaisissa tilanteissa. Koulupsykologi toimii osana koulun oppilashuoltotyöryhmää. Sen lisäksi hän voi työskennellä esimerkiksi luokkien tai ryhmien kanssa, osallistua vanhempainiltoihin sekä osallistua erilaisiin koulun kehittämisryhmiin.

Koulupsykologin työote on konsultatiivinen. Koulun henkilöstön ja kouluterveydenhuollon onkin mahdollista konsultoida koulupsykologia lapsen kehitykseen, oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Koulupsykologi työskentelee myös yksittäisen oppilaiden kanssa. Tuolloin työn tavoitteena on usein selvittää oppilaiden oppimisen, keskittymisen tai koulunkäynnin pulmia sekä suunnitella yhteistyössä koulun väen kanssa tukitoimia koulunkäynnille.

Koulupsykologi tarjoaa oppilaille myös tukikäyntejä psyykkiseen hyvinvointiin liittyen. Oppilailla voi olla pulmia esimerkiksi käyttäytymisessä, itsesäätelyssä sekä tunne-elämässä. Vanhemmat voivat saada koulupsykologilta ohjausta, tukea ja neuvontaa kasvatuksellisissa ja lapsen kehityksen tukemiseen liittyvissä kysymyksissä.

5.6 Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

Yhteistyö voidaan hoitaa jo opiskelijalla olemassa olevan hoitotahon kautta, jossa tärkeää opiskelijan ja perheen vastuu, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta tarvittaessa.

5.7. Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Sairaanhoidolliset palvelut opiskeluterveydenhuollossa tarpeen mukaan, lääkäriajat mikäli aikoja on saatavilla, ohjaus kotikunnan vastaanotolle lääkärinpalveluihin tarvittaessa.

Opiskeluterveydenhuollossa sairaanhoitopalvelut:

Hoidontarpeen arviointi

Kiireetön hoito ml. 1–7 päivän sisällä annettavaksi määritelty hoito

Hoito, joka edellyttää erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin osaamista, mutta potilas ei hoidon porrastuksen mukaan kuulu erikoissairaanhoidon

Sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon liittyvät perusterveydenhuollon laboratorio- ja kuvantamispalvelut

Fysioterapia

Ravitsemusterapia

Opiskelualaan liittyvä puheterapia (puhetyöhön valmistuvien äänihäiriöiden alkuselvitykset)

(**Opiskeluterveydenhuollon opas 2021 (valtioneuvosto.fi)**⁶⁾

a. **Tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoido)**

Yhteistyö toteutetaan joko opiskeluterveydenhuollon välityksellä tai oppilaan/opiskelijan huoltajan kautta.

5.9 Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa varmistetaan antamalla mahdollisuus kommentoida valmisteltavissa olevista seikoista sekä palautetta pyytäen
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista, suostumuksen antamisesta ja tietojen käsittelystä koulutiedotteessa ja opinto-oppaassa

⁶https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162957/STM_2021_14_J.pdf?sequence=1&isAllOwed=y

6. Yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa

Yhteistyö poliisiin tapahtuu Ankuri-työntekijän kautta. Yhteyshenkilönä toimii koulutsemppari.

Yhteistyön kehittämisestä lastensuojelun kanssa vastaa rehtori. Jokaiselle henkilökunnan jäsenelle kuuluu lastensuojelulain velvoittama ilmoittamisvelvoite. Toimintatavoista ja yhteistyöstä tiedotetaan henkilökuntaa lukuvuosittain.

7. Opiskeluhoollon suunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §). Koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä. Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä kerää palautetta oppilailta, opetushenkilöstöltä, huoltajilta sekä oppilashuollon eri toimijoilta lukuvuosittain. Kyselyt toteutetaan esimerkiksi sähköisenä Wilma- tai Forms-kyselyinä. Oppilashuollon toimintaa arvioidaan yhteisöllisessä oppilashuoltotyöryhmässä kerran lukuvuodessa kevään kokouksessa.

Oppilaitoskohtaisten kyselyjen lisäksi osallistutaan valtakunnallisiin kyselyihin ja kartoituksiin (mm. kouluterveyskyselyt). Koulutuksen järjestäjä toimittaa pyynnöstä kyseisille tahoille oppilas- ja opiskelijahuollon valtakunnallisessa arviointiin, kehittämiseen ja tilastointiin tarvittavat tiedot. Valtakunnallisten kyselyjen ja arviointien koulukohtaiset tulokset käsitellään yhteisöllisessä oppilashuoltotyöryhmässä ja niiden perusteella suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavat toimenpiteet.

Kehittämistarpeet ja toimenpiteet kirjataan kunkin oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelmaan.

Keskeisimmistä havainnoista informoidaan huoltajia, yhteistyötahoja sekä kunnan luottamuselimiä.

Sonkajärven Yhtenäiskoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma⁷

⁷ <mailto:merja.vaisanen-traty@sonkajarvi.fi>